

Sygn. akt I CSK 412/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 21 lutego 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości Laboratorium [...]

przeciwko Kredyt Bank S.A.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 lutego 2007 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 maja 2006 r.,

oddala skargę kasacyjną;

zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 3.600

(trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów

postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Laboratorium [...] pozwem z dnia 18 listopada 2002 r., skierowanym przeciwko Kredyt Bank S.A., wniosła o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr 21/1/2001 wystawionego w dniu 27 września 2001 r. przez pozwanego przeciwko powodowi na kwotę 102.154.261,80 zł i zaopatrzonego w sądowa klauzulę wykonalności. Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2006 r. Sąd Okręgowy w R. pozbawił wykonalności wymieniony tytuł wykonawczy jedynie częściowo, a mianowicie co do kwoty 252.377,13 zł, a w pozostałej części oddalił powództwo. Apelację powoda od tego wyroku w części oddalającej powództwo Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 25 maja 2006 r. oddalił.

W sprawie zostało ustalone, że w dniu 4 marca 1997 r. powód zawarł z konsorcjum pięciu banków, w którym rolę banku wiodącego pełnił pozwany, umowę kredytową zgodnie z którą banki zobowiązały się udzielić powodowi kredytu inwestycyjnego oraz kredytu obrotowego w łącznej wysokości 34.651.000 USD w celu częściowego sfinansowania projektu budowy w strefie ekonomicznej w M. budynków i budowli oraz uruchomienia i prowadzenia wytwórni preparatów osoczopochodnych, w tym zakupu linii technologicznej oraz licencji. Powód działał w roli zleceniobiorcy i pełnomocnika pozostałych banków. Zgodnie z umową spłata należności kredytowych miała nastąpić w 15 ratach płatnych w okresach trzymiesięcznych, począwszy od dnia 19 czerwca 2000 r. W umowie określono wysokość i terminy spłaty przez powoda odsetek od udzielonego kredytu. Powód zobowiązał się m.in. do zakończenia projektu, osiągnięcia 50% zdolności produkcyjnej projektu i do osiągnięcia pełnej zdolności produkcyjnej projektu nie później niż – odpowiednio – w 18, 24 i 30 miesięcy kalendarzowych od dnia udostępnienia pierwszej transzy kredytu. Inwestycja miała zostać zakończona do dnia 19 września 1999 r. M.in. umówiono się, że umowa wygaśnie w przypadku niedostarczenia przez kredytobiorcę do Banku wiodącego dokumentów określonych w załączniku Nr 3 do umowy w terminie 5 miesięcy od podpisania umowy. Pierwsza transza kredytu udostępniona została powodowi w dniu 19 marca 1997 r. Umową z dnia 1 lipca 1997 r. Minister Finansów, działając w imieniu Skarbu Państwa, udzielił poręczenia za dług powoda wynikający z zawartej przez niego

umowy kredytowej do 60 % wartości kredytu. W związku z niewykonaniem przez powoda w terminach przewidzianych w umowie zawartej przez strony jej warunków, sukcesywnie zawierane były aneksy do tej umowy. W szczególności przesunięto termin dostarczenia przez powoda dokumentów, do dostarczenia których był on zobowiązany, określono nowe terminy zakończenia inwestycji, przesunięto terminy spłaty rat kapitału kredytu i rat odsetek. Wreszcie aneksem Nr 10 z dnia 11 kwietnia 2001 r. postanowiono o wstrzymaniu wypłat z tytułu udzielonego kredytu i ustalono, że jeżeli do dnia 30 kwietnia 2001 r. inwestor przedsięwzięcia – Credit Suisse Frist Boston nie podejmie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego, powód nie zawrze z tym investorem pożyczki kwoty 15.000.000 USD i nie zostanie wdrożona w życie umowa pomiędzy powodem a Ministrem Zdrowia, określająca zasady sprzedaży osocza i kupna preparatów osoczopochodnych, wówczas banki wypowiedzą umowę kredytową. Wobec niespełnienia wymienionych warunków, pismem z dnia 2 maja 2001 r. pozwany wezwał powoda do zapłaty kwot wynikających z zawartej umowy kredytowej i po bezskutecznym upływie wskazanego w tym piśmie terminu siedmiodniowego, pismem z dnia 31 maja 2001 r. wypowiedział umowę. W dniu 27 sierpnia 2001 r. pozwany, działając na podstawie pełnomocnictwa udzielonego mu przez pozostałe banki wystawił przeciwko powodowi bankowy tytuł egzekucyjny Nr 21/1/2001 na kwotę 102.154.261,80 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że niewykonanie przez powoda warunków umowy kredytowej pomimo licznych jej zmian uwzględniających sytuację powoda, a w szczególności wobec niespełnienia przez powoda warunków określonych w aneksie Nr 10 do tej umowy, uzasadniało jej wypowiedzenie przez pozwanego. Na podstawie opinii biegłego z zakresu księgowości i rozliczeń finansowych ustalili, że prawidłowo wyliczona należność przysługująca konsorcjum banków od powoda w związku z zawartą umową kredytową wynosi 101.901.864,67 zł, tj. o 252.377,13 zł mniej od kwoty, na którą wystawiony został bankowy tytuł egzekucyjny. Odnosząc się do zarzutu powoda, że bankowy tytuł egzekucyjny został podpisany przez osoby nieuprawnione stwierdził, że zarzut ten nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, a zresztą zarzut ten jest niezasadny merytorycznie, gdyż tytuł egzekucyjny

podpisały w imieniu powoda osoby uprawnione (dwaj prokurenci). Uznał, że zarzut potrącenia kwoty 213.470.785,24 zł, stanowiącej odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem wypowiedzenia przez pozwanego umowy kredytowej, zgłoszony przez powoda w toku rozpoznawania sprawy, jest nieskuteczny, gdyż podniesiony został po terminie przewidzianym w art. 843 § 3 k.p.c.

Sąd Apelacyjny przyjął za prawidłową decyzję Sądu pierwszej instancji o odmowie zawieszenia postępowania ze względu na wytoczenie przez powoda przeciwko pozwanemu powództwa o zasądzenie odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem wypowiedzenia przez pozwanego umowy kredytowej oraz ze względu na wszczęcie postępowania karnego w sprawie poświadczenia nieprawdy w bankowym tytule egzekucyjnym (art. 177 § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.). Stwierdził też, że odmowa przez Sąd pierwszej instancji dopuszczenia dowodu z akt delegatury Najwyższej Izby Kontroli w R. nastąpiła bez naruszenia przepisów postępowania.

Akceptując rozstrzygnięcie sprawy przez Sąd pierwszej instancji Sąd Apelacyjny stwierdził, że w okolicznościach sprawy uzasadnione było wypowiedzenie umowy kredytowej przez pozwanego oraz że co do kwoty 101.901.864,67 zł treść tytułu wykonawczego odpowiada zobowiązaniu powoda i w tym zakresie nie może być mowy o bezwzględnej nieważności czynności prawnej polegającej na wystawieniu tytułu (art. 58 § 1 k.c.). Potwierdził prawidłowość oceny przez Sąd pierwszej instancji zarzutu powoda podpisania bankowego tytułu egzekucyjnego przez osoby nieuprawnione i zarzutu potrącenia. Co do tego ostatniego zarzutu zwrócił uwagę, że podniesiony on został w piśmie procesowym z dnia 2 lipca 2007 r., jako następstwo oświadczenia złożonego pozwanemu przez powoda poza procesem w piśmie z dnia 17 kwietnia 2003 r. Zauważył przy tym, że oceniając wypowiedzenie umowy kredytowej przez pozwanego za zgodne z prawem, Sąd pierwszej instancji odniósł się w ten sposób merytorycznie do tego zarzutu.

Po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny, postanowieniem z dnia 26 czerwca 2006 r. Sąd Rejonowy w T. ogłosił upadłość powoda obejmującą likwidację jego majątku. Syndyk masy upadłości powoda złożył oświadczenie o

wstąpieniu do sprawy i wniósł skargę kasacyjną od wymienionego wyroku. Podstawę skargi stanowią: I. naruszenie prawa materialnego polegające na obrazie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 96 § 1 i 2 Prawa bankowego przez uznanie, że bankowy tytuł egzekucyjny wystawiony przez pozwanego jest w części skuteczny, w sytuacji gdy stanowi on poświadczenie nieprawdy, II. naruszenie przepisów postępowania 1) art. 843 § 3 k.p.c., tego przepisu w zw. z art. 217 k.p.c. i art. 316 § 1 w zw. z art. 328 k.p.c. przez odmowę rozpoznania zarzutu powoda dotyczącego wygaśnięcia zobowiązania objętego bankowym tytułem egzekucyjnym w wyniku skutecznie dokonanego potrącenia, 2) art. 177 § pkt 4 k.p.c. przez przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji zasadnie odmówił zawieszenia postępowania do czasu zakończenia toczącego się innego postępowania cywilnego i toczącego się postępowania karnego, 3) art. 227 k.p.c. przez przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji zasadnie odmówił dopuszczenia dowodu z akt delegatury Najwyższej Izby Kontroli w R., 4) art. 316 w zw. z art. 233 k.p.c. przez przyjęcie, że w sprawie nie zachodziła potrzeba ustalenia, iż w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu pozwany wykazał upoważnienie do reprezentacji osób podpisujących w jego imieniu tytuł egzekucyjny. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa.

Pozwany wniósł o odmowę przyjęcia lub oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. 1. Formalnie rzecz biorąc rację ma skarżący twierdząc, że nie zgłosił w sprawie procesowego zarzutu potrącenia. Zarzut zgłoszony przez niego w piśmie procesowym z dnia z dnia 2 lipca 2003 r. – co dostrzegł Sąd Apelacyjny – był w istocie zarzutem nieistnienia należności objętej tytułem wykonawczym, jako nieistniejącej na skutek umorzenia jej wobec skuteczności zarzutu potrącenia podniesionego przez niego poza procesem, w piśmie z dnia 17 kwietnia 2003 r., skierowanym do pozwanego. Zarzutu tego, jak twierdzi skarżący, nie mógł on powołać już w pozwie wszczynającym postępowanie w sprawie, gdyż w chwili

wytaczania powództwa nie tylko że należność objęta tytułem wykonawczym nie została umorzona na skutek jej potrącenia, ale nawet powód nie złożył oświadczenia o potrąceniu. Jednakże Sąd Apelacyjny trafnie uznał, że zarzut zgłoszony przez powoda w piśmie procesowym z dnia z dnia 2 lipca 2007 r., wobec tego że nie został przytoczony w pozwie był spóźniony i stosownie do art. 843 § 3 k.p.c. powód utracił prawo skorzystania z niego w dalszym postępowaniu. Istotą tego zarzutu (jako zarzutu nieistnienia należności objętej tytułem wykonawczym wobec jej umorzenia na skutek potrącenia) był bowiem zarzut potrącenia. Wszystkie okoliczności faktyczne i prawne mogące uzasadniać podniesienie przez powoda zarzutu potrącenia istniały już w chwili wytaczania powództwa w sprawie. Nic zatem nie stało na przeszkodzie – co trafnie zauważył już Sąd Okręgowy – żeby zarzut ten, jako zarzut procesowy potrącenia, powód przytoczył w pozwie. Złożenia przez niego pozwanemu oświadczenia o potrąceniu poza procesem, w czasie jego trwania i powołanie się na skutek tego oświadczenia (w postaci umorzenia należności objętej tytułem wykonawczym) jako na zarzut, który nie mógł być przytoczony już w pozwie, należy ocenić jako obejście art. 843 § 3 k.p.c., niewyłączające zastosowania tego przepisu.

2. Zawieszenie postępowania w sprawie cywilnej, na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c., ze względu na toczące się postępowanie w sprawie karnej nie jest obligatoryjne. Zawieszenie to, wpływające na czas trwania rozpoznawania sprawy, jest uzasadnione tylko wtedy, jeżeli ustalenie czynu (przestępstwa) w drodze karnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej. Ocena w tym zakresie należy do sądu merytorycznie rozpoznającego sprawę.

Sąd Apelacyjny trafnie uznał, że sąd pierwszej instancji mógł dokonać, na podstawie opinii biegłego z zakresu księgowości i rozliczeń finansowych, samodzielnych ustaleń, które umożliwiły rozstrzygnięcie dla potrzeb rozpoznawanej sprawy o konsekwencjach wynikających z wykazania w bankowym tytule egzekucyjnym wystawionym przez pozwanego kwoty nie odpowiadającej w pewnym zakresie zadłużeniu powoda. Nie było zatem potrzeby uzależniania rozstrzygnięcia sprawy od wyniku toczącego się postępowania karnego w sprawie poświadczenia nieprawdy w bankowym tytule egzekucyjnym.

Przepis art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c. nie dotyczy zawieszenia postępowania ze względu na toczące się postępowanie w innej sprawie cywilnej. Aprobata Sądu Apelacyjnego dla decyzji sądu pierwszej instancji odmawiającej zawieszenia postępowania ze względu na wytoczenie przez powoda przeciwko pozwanemu powództwa o zasądzenie odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem wypowiedzenia przez pozwanego umowy kredytowej nie naruszyła zatem wymienionego przepisu. Przepis postępowania – art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., stanowiący w tym wypadku podstawę decyzji o odmowie zawieszenia postępowania, nie został wskazany w skardze kasacyjnej jako naruszony. Jego ewentualne naruszenie przez Sąd Apelacyjny uchyla się zatem spod oceny Sądu Najwyższego.

3. Sąd Apelacyjny trafnie wskazał, że powołując dowód z akt delegatury Najwyższej Izby Kontroli powód nie podał jakie konkretnie dowody (dokumenty) zgromadzone w tych aktach mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. W sytuacji, gdy protokół końcowy kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli, stanowiący istotny element tych akt, dotyczył kwestii zgodności z prawem poręczenia przez Skarb Państwa za dług powoda wynikający z zawartej przez niego umowy kredytowej, brak było podstawy do przyjęcia, że z akt tych mogą wynikać okoliczności stwierdzające fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzyganej sprawy. Sąd Apelacyjny uznając, że odmowa dopuszczenia przez Sąd pierwszej instancji dowodu z wymienionych akt nastąpiła bez naruszenia przepisu art. 227 k.p.c., także nie naruszył tego przepisu.

4. Zarzutu naruszenia art. 316 w zw. z art. 233 k.p.c. przez przyjęcie, że w sprawie nie zachodziła potrzeba ustalenia, czy w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu pozwany wykazał upoważnienie do reprezentacji osób podpisujących w jego imieniu tytuł egzekucyjny skarżący nie uzasadnił. W tej sytuacji zarzut ten nie może być przedmiotem rozpoznania Sądu Najwyższego.

II. W świetle dokonanego w sprawie ustalenia, że co do kwoty 101.901.864,67 zł treść tytułu wykonawczego odpowiada zobowiązaniu powoda, które wobec niezasadności zarzutów skargi kasacyjnej naruszenia przepisów

postępowania, jest wiążące w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), zarzut skargi kasacyjnej, powtórzony w ślad za apelacją, naruszenia prawa materialnego – art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 96 § 1 i 2 Prawa bankowego, nie zasługuje na uwzględnienie. Wystawienie przez pozwanego bankowego tytułu egzekucyjnego w zakresie stwierdzającym istniejącą należność powoda nie była ani czynnością sprzeczną z prawem, ani mającą na celu obejście ustawy. Podstawę prawną wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego stanowił art. 96 § 1 Prawa bankowego. Jak trafnie wyjaśnił to już Sąd Apelacyjny, jeżeli kwestia ustalenia istnienia należności objętej tytułem wykonawczym, gdy jest to tytuł wydany na podstawie tytułu egzekucyjnego niebędącego orzeczeniem sądu, objęta jest zarzutem, na którym oparte zostało powództwo o pozbawienie tego tytułu wykonalności, to podlega ona badaniu i ustaleniu w sprawie toczącej się na skutek takiego powództwa na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.c. Wyrok wydany na skutek uwzględnienia takiego powództwa ma charakter konstytutywny.

Z przytoczonych względów skargę kasacyjną, jako niemającą uzasadnionych podstaw, należało oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy postanowił stosownie do art. 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. a także § 12 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).